

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้น
ของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๓ กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง

สํานักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๖/๑๐๕๒ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ด้วยนายณัฐพล ทีปสุวรรณ ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีผ่านสํานักนายกรัฐมนตรีขอหารือเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๓ ว่า ในขณะที่นายณัฐพลฯ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แจ้งความประสงค์ที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดแห่งหนึ่งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ประธาน ป.ป.ช.) ต่อมาบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายณัฐพลฯ ได้รับโอนหุ้นในบริษัทดังกล่าวมีผลทำให้คู่สมรสและบุตรของนายณัฐพลฯ ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวเพิ่มขึ้นและมีจำนวนเกินร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นทั้งหมด นายณัฐพลฯ จึงได้แจ้งให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบเพิ่มเติมว่าจะดำเนินการให้บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโอนหุ้นในบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้จัดการหุ้นของรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนฯ^๑ ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป แต่เนื่องจากความเป็นรัฐมนตรีของนายณัฐพลฯ ได้สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในระหว่างดำเนินการให้บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโอนหุ้นในบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคล จึงขอหารือว่า ยังจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนฯ โดยให้บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโอนหุ้นในบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลต่อไปหรือไม่

สํานักนายกรัฐมนตรีได้นำข้อหาดังกล่าวกราบเรียนนายกรัฐมนตรีผ่านรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) พิจารณาแล้ว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้ส่งข้อหารือให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหารือของสํานักนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้แทนสำนักงานปลัดสํานักนายกรัฐมนตรี และผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า นายณัฐพลฯ ได้หารือประเด็นนี้ต่อประธาน ป.ป.ช. แล้ว ซึ่งผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือตอบข้อหารือว่าเนื่องจากข้อหารือในประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้และปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนฯ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย และกรณีไม่ได้เป็นการถือหุ้นในบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจ

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๔/๒๑๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๑พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๓

ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี ตามมาตรา ๑๒๖ (๒)^๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กรณีจึงไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะพิจารณาและวินิจฉัยได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา ๑๘๗^๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีด้วย โดยมีการตราพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนฯ เพื่อกำหนดจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรีอาจถือได้และการดำเนินการในกรณีที่ประสงค์จะถือหุ้นเกิน โดยกำหนดให้รัฐมนตรีอาจถือหุ้นในบริษัทจำกัดได้ไม่เกินร้อยละ ๕^๔ ถ้าจะถือหุ้นเกินกว่านั้นและประสงค์จะได้รับประโยชน์จากหุ้นในส่วนที่เกินนั้นจะต้องแจ้งให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่

^๒มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ฯลฯ

ฯลฯ

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่าการดำเนินการของคู่สมรสเป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓มาตรา ๑๘๗ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด

ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่บุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคสองไม่ว่าในทางใด ๆ มิได้

มาตรานี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย

^๔มาตรา ๔ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น

ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และจะต้องโอนหุ้นในส่วนที่เกินให้นิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด เป็นผู้บริหารจัดการภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบ^๕ จากบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนฯ จะเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้ห้ามรัฐมนตรี เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทโดยเด็ดขาด แต่ยังให้รัฐมนตรีคงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นได้ตามจำนวน ที่กฎหมายกำหนด ในกรณีที่ เป็นผู้ถือหุ้นเกินจำนวนดังกล่าว หากประสงค์จะได้รับประโยชน์ จากหุ้นในส่วนที่เกินนั้น จึงจะต้องแจ้งประธาน ป.ป.ช. และโอนหุ้นในส่วนที่เกินโดยมีระยะเวลา ที่จะต้องดำเนินการดังกล่าว ๓๐ วัน และ ๙๐ วัน ตามลำดับ การถือหุ้นที่เกินจำนวนในระหว่าง เวลาดังกล่าวจึงยังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายณัฐพลฯ ได้แจ้งการถือครองหุ้นของบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบภายในกำหนดเวลาแล้ว และประสงค์จะได้รับประโยชน์ จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจึงต้องดำเนินการให้บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโอนหุ้นให้นิติบุคคล ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลา ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบ แต่เมื่อ ความเป็นรัฐมนตรีของนายณัฐพลฯ ได้สิ้นสุดลงก่อนพ้นกำหนดเวลาการโอนหุ้น ข้อจำกัดในการถือหุ้น ของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงเป็นอันสิ้นสุดลงด้วยและย่อมสามารถถือหุ้นได้เช่นเดียวกับ บุคคลทั่วไปและไม่ถูกบังคับให้ต้องโอนหุ้นให้นิติบุคคลไปบริหารจัดการอีก

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๖๔

^๕มาตรา ๕ ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ

(๒) โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้ง ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และเมื่อได้ดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้น ให้กับนิติบุคคลใดแล้ว ให้รัฐมนตรีแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นส่วนหรือหุ้นนั้น